

RMK D. 1108.
R ^s Ö V I D

és

SOMMA-SZERENT-VALO BIZO-
NYITASA

A'

Lutherista és Calvinista

PURGATORIUMANAK.

Szedegettetet és irattatot

A' IESUS TARSASAGA-
BOL-VALO

Lelki Tanito

STANKOVICS IANOS.

által.

Nyomtattatot Lasretumban,

David Krausz Könyunyom-tató által 1670.
Eszterdöben.

1870. aug. 200. évi

Az Eretnekek midőn kin vannak, felette igen basz-
nálak, nem hogy igazán tanítanak a mitt nem tud-
nak: hanem az Igazságnak ki nyilatkoztatására fel-
geriezvően a Catholicusokat. S. Augustinus Lib. de ve-
ra Religione, Cap. 8.

Elhárk az Eretnekek irásával, nem hogy javalla-
sók az ő tövelésüket: hanem hogy valúan a Catho-
licusok tudományát az ő incselkedések ellen jobban vi-
gyazzunk, és okosabbak legyünk, ha szintén oisz-
za nem hozhattunk is őket az áldósságra. Idem
ibidem.

A'
T E K E N T E T E S,
NAGYSAGOS,
és
M E L T O S A G O S G R O F F
U R N A K
N A D A S D I F E R E N C Z-
N E K,

M A G Y A R O R S Z A G

Fő Birájának: Fogaras Földe, &c. örökös urá-
nak: Vas-Vár-Megye Fő Ispánnának: Felső-
ges Császár és Király Urunk Tanácsnak: a' Ro-
mai Imperium Szentelt Vitézének: Nempti, és
Alsó Lindva Vég-Házak örökös Kapitan-
nyának:

Nékem Kegyelmes

PATRONUS URAMNAK.

Alázatos szolgálattyát, és Isteni imádságát
ajánlja.

Nagyságod méltóságos neve-
mint egy tündöklő Nap sugari-
alat, akaram é kis munkácska-
mot mások tanítására ki terjesz-
tenem; hogy mint a' nap-tény
mindeneket ékesít és világosít:
úgy irásocskám is Nagyságoddal légyé búcsúfélé.

A 2

69

és olvasóimnak üdvösségére hasznosb. Tudván azt, hogy mint a' Napnak sugari, nem csak a' föld színét teszik virágzóvá és gyümölcsözővé, hanem a' hegyek gyomrában-is csudálatos mesterséggel aranyat nemzenek: úgy Nagyságod Istenes buzgósága, a' tudatlanságnak sötétségében kívánnya az Isteni malasztnak, az igaz keresztényi Hitnek, aranyból és ezüstről drágább gyümölcsöt és tudományt nemzeni, és nevelni. Mivel ez az igaz Hit, az a' bölcsesség, mely drágább minden dolognál, és semmi kíváncsi dolog ahoz nem hasonlítatik. Proverb. 8. v. 11. Es v. 19. Iobb az én gyümölcsöm az aranyból, és a' drága-kőnél, és az én termésem a' választott ezüstről. Vegye azért Nagyságod e' munkámat oly kegyelsséggel, hogy a' mint én tellyes szível kívánom a' menyei tudománynak, és az igaz Hitnek kincseivel minnyájok szívét meg-gazdagítani: úgy Nagyságodnak-is ezen munkám bév-kezü segítőjének mind itt, s' mind az örökké-valóságban legyen érdemes koronájára.

Iesus Társaságából-való

STANKOVICS JANOS.

I.

**A' KEGYES OLVA-
SONAK A' SZENT LELEK
MALASZTYAT.**

I.

Rám az el-múlt időkb-
ben, a' Lutheristák és Cal-
vinisták Purgatoriumiáról
e' kis könyvecskét; on-
nért indíttatván fő-kép-
pen mivelhogy negy-
ven-öt éftendőtül-fogva, élő nyelven-
való tanításom-után, alkalmatlanná
tettek immár a' mellyem fuladási, és
emlekezésem fogyatkozási tovább-való
predikállásra, Azért, arra fordítám
minden gondolatimat, hogy, ha nem
külömben, de csak írással, valami
has nockát szerezhetnék a' hivek szí-
veiben; és csak így-is el-kerülhetném
minden gonofzságnak kút-fejét és ere-
detit, a' hívokodást.

2. Ne c'ud'ld pedig, Keresztýén Ol-
vasó, hogy inkább a' Purgatorium-rol, és
nem Meny-orfágról lén e' jelen-való
írásom. Két okát adom e' cselekedet-
temnek. Elsőt; mert mivelhogy tűzzel

Az

Vassal

2.

Va'lsal ostromollyak a' tévelygő Atya-
fiak, a' mi *Purgatorium*-unkat: alattom-
ban nem vészik ezeket magokat, hogy
kénytelenül-is meg kelengedniék, hogy
ő-nékiek-is vagyoni *Purgatorium*-jok. *Má-
sodikat*; mert bátrabban szólhatunk bi-
zonyos, hogy-fem bizonytalan dologról.
A' *Calvinus* írásiban bizonyos jeleket ta-
lálunk, melyekből csúlatkozhatatlan
következéssel vilagra hozhattuk az ő
Purgatorium-jokat; de semmi bizonyost
nem mondhatunk az ő Menyországok-
ról, a' mint meg-mutatom ez írásom-
nak folyásában.

3. Hogy pedig jobb módgyával el-
igazodhasunk ennek hasznos olvasása-
ban, arról tudósítalak leg-*Előben*-is, Ke-
gyes Olvasó, hogy ha üdvösséges Intés
nem fog raitad, lelked üdvösségre kén-
szerítlek, hogy félretévén minden vak-
merőséget, és meg-rögzöt hamis véle-
kedést, ne szánd lelkedért, csündes el-
mével, és Isteni félelemmel el-olvasni
mind végig e' rövid írásocskát; hogy
így, meg-értvén először Vallásodnak
fondamentomát, s' azokat az-után egy-
be-vetvén a' mi tudományunkkal, igaz
lelki-isméreted-szerént tudgy józan
ítéletet tenni lelkedre, melyhez kellene ra-
gasz-

3.

gaszkodnod inkább, és mellyet meg-vet-
ned, s' utálnod. *Másodszor*; rövideden
arról-is intlek, hogy valamit e' köny-
vecskében hozok-elő, azt nem a' magam
se, egondolattyából koholtam: hanem
azoknak könyveiből fzedeztettem-kí,
kik az újonnan támadot Vallásoknak
ő Vezéri és első kezdői voltak.

4. Tudom, hogy sokaknak hihetet-
leneknek fognak láttatni a' benne fog-
lalt dolgok, úgy-mint, mellyeket soha
se a' *Luterista*, se a' *Calvinista* Tanítók
prédikációiban nem hallottak. De ne
csúdalakozzék senki is rajta; mert ugyan-
is, természet-szerént senki a' maga rút-
ságát nem fitogattya, hanem inkább el-
hállolja, és be-fedezi: miképpen-hogy
a' mérget sem epébé sem zafspában, ha-
nem édes mézben szokták adni. De azt
minden kétség-nélkül el-hidgyed, hogy
a' mint *Epiphanius* írja; az Új Tanítók
írásiban oly iszonyú tudományok van-
nak, hogy mikor valami okos ember
azokat olvasa, nem csak el-álmélkodik,
de ugyan nem-is hiheti, hogy effele dol-
gok ezekben juthassanak, még a' fe-
ne-vad-közöt nevelt embereknek-is.

5. Miképpen ezért a' scorpió mara-
sát, orvosoltatni láttuk azon scorpió-
cúl

Hæresi
27.

4.

Tob. II. ^{v. 15.} túl vett orvossággal; és mint a' vén *Tobias*, a' hal epéjével nyerte meg szemel világát: úgy aránzom, hogy ezeket a' megvakult Uj Tanítókat-is, semmi egyéb-féle orvossággal nem segíthetni könnyebben, mint a' magok írásból vett tudomány-által, hogy így meggyőzetvén, helyt adgyanak az igazságnak.

Légy egészségesben, és e' kisdéd munkámmal ély lelki hasznodra.

LU.

5.

A' LUTHERISTAK ES CALVINISTAK PUR- GATORIUMAROL. ELOL-JARO BESZED.

I.

*S*atyru, az-az, egy Vad-ember-felől, néminémű fő tudós ember írásában olvastam, hogy hajdan egy szegény ember a' vadon erdőben ide s' tova bujdosván, reá-akadot volna, és szállást kérvén tőle, jó kedvel bé-fogadta kunyójába. Látván pedig a' gazda, hogy a' vendége dőcögve erősen fű ná a' markát, meleg lehellésével élesztvén meg-hidegült kezeit, kérdé tőle; Mi végre cselekedné azt? kinek felelvén a' szegény ember: Fázom úgymond, és meleg item kezeimet szájam lehelletinek párájával. Mely feleletet hallván a' gazda, azt alította hogy a' meg-fázot embernek semmivel inkább nem találná kedvét, mint jó meleg étellel; azokéért, egy kevés vartatva, meleg kásátvit eleibe, azzal kínálván vendégét. Mivel pedig azt-is fűjni kezdé, ismét kérdé tőle. Miért mivelné azt? kire az úton-jaró

B

6.

járó midőn azt felelté volna hogy igen
hív, és azért hívesítené lehelletivel,
meg-híborodék rajta a' gazda, és bü-
csüt ada vendégének, mondván. Nem
látható oly emberrel, a' ki mind mele-
get, mind hideget hív azon egy szá-
ból.

2. Légyen ez bár tabula és Meffe, de
igazságot ad előnkbe; tudni illik, hogy
nem miltó hitelre, a' ki nem jár egy
nyomon, hanem hol igazat, hol hamis-
fat mond, és eggyik mondását, a' má-
sikkal arczúl csapja: mivelhogy Isten-
nél nincs en Ugy, és nem Ugy; a' min-
t

(a) 1. Cor. 13. szol Sz. Pál Apostol. (a)

3. Nagy dolog ha ez a' Mese nem ille-
ti-e' mostani Partos atyafiakat, kik a'
Htnek igazatiról gyakorta két-kép-
pen szólnak, és azon dolgot hol állat-
tyák, hol tagadgyák, hol javallyák, hol
kárhóztatták: melly annyit térsen,
mint-ha azon szájból meleget és hide-
get fújnak egyfizers' mind.

4. Efféle habozásban és álhatatlan-
ságban, cüda mely tudósok voltak a'
mostani tévelygéseknek első kezdői és
fondáloi, Luther Márton és Calvinus János,
kiknek ellenkező mondásokról egész-
könyveket szedegethetnénk az ő ír-
sókából. De most nincs szándékom, hogy
ez

7.

ez íráfomban foglallyam mind azokat;
hanem, a' kinek kedve tarttya azok-
nak olvasására, meg-találva rend-íze-
rűt PAZMANY PETERNEK
Igazságra Vezérő KALAUZA-
BAN, holot (hogy egyeb fő tudós em-
berekről ne szollyak) egy nevezetes *Io-
docus Coccinus* embernek írását említvén,
szám-szerűnt nyolczvan derék dolgot
számlál, mellyet néha vallot, néha ta-
gadot Luther, írásiban: *Fervardentius* pe-
dig magával ellenkező 1400. tévelyge-
sít emliti *Calvinusnak*.

5. De, a' mint előbb mondtam, azokat
nem vizsgálván, csak egy Pldát hozok-
elő, mellyel leg-inkább gyaláznak és
kárhóztatnak bennünket az Újito atya-
fiak; úgy-mint a' *Purgatorium*-ot, mely-
nek csak neve sem szenvedhetik, kü-
lönböző vélekedésben lévén felőle, és
néha azt tagadván, néha helyén hagy-
ván.

6. Luther Márton így ír felőle: (b) En, (b) Dis-
p. ú y-mond, *erbsen bűszem, sőt merem* Lypten
mondani, tudom-is a' Purgatoriumot lenni, Cap. de
s' kímven el-bítem magammal, hogy a' Purgato-
rio.
12. Írásban is Vagyon róla emlékeztet. Me-
g-ént azont erősítvén: Nincs (mond).
Semmi Kitélkezés benne, hogy felettib-is
B 2 hasznát

8.

használyn, és ki-szabadicsa a, Lelekért, mi-
kor a' Papok a' községgel imadkoznak, börtö-
nek áldozatokat téstnek, más jót cselekednek
a' Lelekért, Es másút: (c) En nálam, úgy-
moní, felte bizonyos dolg, hogy Purgato-
rium legyen, mivel ez az esztendővel az-élt,
Sz. Agoston az Ammáért imádkozot, Sz.
Ambrus írása szerént. Es orczazza érette
ze Eretnek Píkhárdust, hogy alig ötven
esztendővel az-élt születtétvén, merné
ennyi sok száz esztendő túl-fogva virág-
zó tudományt hamisnak tartani. De
megent vissza rántya a' lo száját, és ta-
gadgya.

7. Hasonló-képpen, az ő követői-is
egy helyen azt tanítták, (d) hogy a'
halottakért-való könyörgést ők nem
tiltják, + sem az Aërius Eretneknek
pártját nem fogják, ki a' halottakért-
való imádkozást haszontalannak hir-
dette; mivelhogy az Sz. Atyák-is, a'
halottakért-való áldozatokról és kö-
nyörgésekről emlékeztek. Maga egy ke-
veffé a' lib, a' Purgatoriumot merő bálvá-
nyozásnak, és ördögi mesterseges ál-
orczának-nevezik.

8. Nem különben másút-is szólván
a' Purgatorium-felől, meg-vallják, a' ré-
gieknek lelkekért-való Misékkal, Vigi-
liakkal

9.

liakkal, hetedik és harmicadik napnak
emlekezetivel, esztendőnként-velo illé-
seket; és végtére, közönséges hittel, és
mind az egész lelknek napjával-való em-
lekezetit. Deutólyára, minden Pom-
pájával, Isteni szolgálattal és Czere-
moniaival, csupan ördögi ijeztetésnek
mongyák a' Purgatoriumot. Okul vetvén,
Előben, hogy annak nevét, sohült fel nem
találják az Isten könyvében. De ha
jól fel-nyíttják a' szemeket, azt a' dol-
got, melyet a' Purgatorium neve jegyez,
nyilván és világosan meg-tapasztallják.
Mert a' Purgatoriumon, a' Catolicusok azt
a' helyet értik; melyben, mint valami
tömlőczben tartatnak azoknak a' hi-
veknek lelkek, kik még üdö-szerént-va-
ló büntetésre kötelesek, vagy valami
bocsánandó bűnben múltanak-ki e' vi-
lágból: és ot mind addig gyótródnak,
míg nem tellyességgel meg-tisztulván,
az örök boldogságba vitetnek.

9. Hogy pedig legyen olyan hely,
Napfényre úgy hoznám, hogy okulár-
ra sem volna szükségek a' Luterista és Caloi-
nista Uraiméknak annak meg-látására:
de mivel arról az ágazatról sok fő tudós
emberek okososan és fontosán írtanak,
én-nékem e' jelen-való írásocskámban
B i nem

(c) To. 1.
Lat. Vit-
teh. per
Lufti, fol.
112.

d In Con-
cil. Mant.
& ad Val-
densis de
Ecclesia.
+ Lib.
Concord.
Edit. Lyps.
an 1580.
in Apol. de
Missa, fol.
247.
Ibid. f.
281.

10.

nem az a' fel-tet c. élyom, hogy annak való sagát állassam derekason; hanem, csak az a' [Zándékom, hogy mivel az Ellenkezők kisvot békát okádnak a' mi Purgatorium-unak ellen, (ők is a' régi polda szerént) a' mit nem akarnának-is hallják tőlünk a' magok Purgatoriumjafelől.

10. MASODSZOR; azt forgattyák ellenünk, ivált-képpen, hogy a' Sz. Irás csak két helyről emlékezik, melyekben a' Lelkek, testekből-való ki-szabadulások-után jutnak, úgy-mint, Pokolról, és Meny-ország-ról. Ezek *mennek az örök büntetésre, az igazak pedig az örök életre.* (e) Mely mondasból azt hozták ki, hogy a' két helyen-kivül nem adatik harmadik, melyben fogatassanak a' Lelkek, testektől-való el-válások-után.

11. Ez-ellen azt tanította a' Romai Gyűlekezet; hogy a' bűn-után két helyet rendelt volt Isten, a' Poklot és Meny-országot; és az utolsó ítélet nap-után több helyeket sem ismer ennél a' kettőnél; de addig (mint az Testamentomban-is) többeket vall ezeken-kivül, melyekre vitetnek a' Lelkek testekből-való ki-menésük-után: Eg-

gyik

11.

gyik, a' Kereszttség-nélkül ki-múlt kifedek tömlőcze, kiknek az Eredendő bűnöket el nem mossa a' Kereszttségnek üdvösséges vize: Másik, Purgatoriumnak, az-az, Tisztító helynek neveztetik: mivel abban, mint valami tégelben tisztíttatnak és simíttatnak a' Lelkek, mind addig, valámig a' tűz-által (e) megéget-
(e) 1. Cor. 3. v. 15.
tervén, a' vétkek szalakja, mindenesztől tisztákká, fejérekké, és az Isten jelenlétére mültökká lévén, vitetnek az örök boldogságba. Harmadik, azokért az igazakért rendeltetett volt Krisztus Urunk szenvedése-ig, kik minden büntül, és annak maradékitül üressék lévén, a' Krisztus halála-által onnét-való szabadulásokot vártak, Sz. Pálnak imilyen mondasá-szerént: (f) Mind ezek a' bűnek (f) Heb. 11. v. 39. 40.
bizonyosság-tétellel meg-probáltatván, el nem vették az ígéretet, az Isten ígéretünk való-lami jobbat rendelve, hogy nálunk-nélkül ne jutnának a' tökéletességre. Es v. 13. A' hitben bálta meg mind ezek, az ígéreteket el nem véve, hanem távol nézve azokat, és köszöntve, és meg-valóán, hogy szándékok és jóvóremények a' földön.

12. Ezt a' helyt, az Irás néha Pokolnak, Gen. 37. v. 35. néha Tömlőcznek, 1. Pet.

12.

1. Pet. 3. v. 19. néha viz-nélkülvaló
barlangnak, Zach. 9. v. 11. Sz. Palpe-
dig, néha Föld gyomrának, Eph. 4. v. 9.
néha mélyfészes helynek, Rom. 10. v. 7.
Iesus Sirák Fia, a' föld alsó részeinek, c.
24. v. 45. Végezetre Sz. Lukács c. 16. v.
22. Abrahám kebelének nevezi: nem
azért, tudniillik, mint-ha csak az ő le-
ke vitetett volna oda; hanem, a' mint
Sz. Agoston írja; (g) hogy ő a' fők nem-
zetek Attyává löt, kiknek a' Hitinek
követésére előtétetett; miképpen-hogy
az Abrahám Istenének- is neveztetni
akart, maga egyéb számtalanoknak-is
Istene volt: *Abrahám kebele* (u. ymond)
nyugodalomnak széke, melybe lótlak utánb-
fogadtatnak vala az Abrahám hitinek és ke-
gyességének követői: és Krisztus-előt, az Atyák
Deut. 1. Limbusának; Krisztus-után, Menyországna-
v. 8. mely a' boldogok Paradicsma, neveztetik,
Matth. 22. v. 32. Mivel már Abrahám, Krisztusalki (h)
Mar. 12. v. 26. és c- fogva vitte magávala' fogásokat, menybe
gyéb fők a' kik az igaz Hitben idvözöltek, Abra-
hám kebelében, az-az, a' Hívek Attya
(h) Eph. 4. társaságába mondattatnak menni.

13. Mely helyen pedig, és e' Világ-
nak mellyik bizonyos részében légyen a'
Limbus, vagy az Abrahám kebele, az
Írás

13.

Írás világoson s' nevezet-szerént nem
jeleníti: hanem, hogy különb hely a'
Pokoltól, azt tarttya, Iazon Sz. Ago-
ston okát adván: Mert a' Pokol neve
közönségesen gonofz részre, fájdalomak
s' kínok helyéért vétérik az Írásban; az
Abrahám kebele pedig, nyugodalom,
vigasztalás, és egy neminemű boldog-
ság helyének mondatik lenni: mivel a'
tellyes boldogságot bizonyoson váró s'
el sem vezthető lelkeknek helye volt.
11. Meg-bizonyodik a' Sz. Lukács ír-
ásából-is, hogy különb a' Pokol, az Abra-
hám kebelénél. Mert mind a' kettőről
emlekezvén, azt írja felölök: (i) *Lön pe-*
dig, hogy meg-bálma a' földús, és vitetnék az
Angyaloktól az Abrahám kebelébe. Meg-bála
pedig a' gazdag-is, és pokolban temettetik:
Es kévesé alább utanna-veti: (k) *Mind*
ezek-sőlbi, közbitánk és közbitetek nagy köz-
erősítet-meg: hogy azok, a' kik innét ál-
tal akarnak menni hozzátok, ne meheffenek:
se onnét ide által ne jöbheffenek. Nem mond-
gya, a' kik innét le akarnak menni hoz-
zatok, vágy fel akarnak ide jöni: ha-
nem, által; mely jele, hogy akkor még
tulajdon-képpen nem menyország ér-
tetet rajta. Negyedik és utolsó, rendel-
tet azokért az igezakért, (l) kik a'

(i) Luc.
16. v. 22.

(k) v. 26.

(l) 1. Tim.
5. v. 10.

14.

Kristus hiti-, és jó cselekedetek által bizonyítsa téven az ő kegyelműt, az örök boldogságban Vittetnek.

14. Nyilván-való dolog azért, hogy ha szintén bizossági nem volna is Sz. Írásból a *Purgatorium* állatásának, de csak a következő okoskodásból elégségesen meg-bizonyodánk. Mert hol a bűn bocsátás-után, fenn-marad gyakrabban bizonyos ideg-való bűntetések köteleltsége, hogy így a bűnös ember valami-képpen eleget tégyen Istennek azért az adóssáért, mellyel tartozta a bűn-réte-ért: azt kérdeim itten az újtóktól; Ha valaki ki-múlik a világ-ból a bűn bocsátás-után, kiért még eleget nem tett, hogy méggyen annaka lelke, mihent el-válik a testtől? Mert, hogy a' kárhozottak helyére mennyen, nem illik az Isten irgalmához, oly bűnért oda vetni valakit, mely immár meg-bocsátatot néki. Az sem illendő, hogy menyországba mennyen, mivel még eleget nem tett bűneiért, nem is szenvedet elégendő-képpen érettek. Mert, mi-képpen hogy semmi gonoszságot büntetetlenül nem hagy Isten; így semmi jót-is nem hagy jutalmazás-nélkül, nem igaz volna, ha valaki bűn bocsátás-

15.

csátás-után, kiért meg nem büntette-tet ez életben, holta-után igyeneffen be-menne az örök dicsőségbe. Ha azért, se pokolba, se menyországba nem méggyen, harmadik helynek kell lenni, a' hol eleget tégyen fenn-maradt adóssá-ért. Es azt mi *Purgatorium*-nak nevez-zük.

15. HARMADSZOR, azt rebesz-getik, hogy ez a' mi tudományunk, Hitünknek derék ágazattva-ellen va-gyon; holot csak egyedül a' Kristus; és nem emberi munka segítheti a' Lelkeket, am a' mondás-szerint: (m) *Senki Lé-leke altságát Istennek nem adhat.*

(m) Pál.
4. v. S.

Felelet 1. Igaz, hogy ezek Sz. Í élek szavai, de helyen maradnak, ha szintén némely igazak lelkei ideig *Purgatorium*-ba vitetnek-is, és az ő idejökben menyországba mennek 11. Az-is igaz, hogy az utolsó ítélet-után, csak két hely ma-rad fenn, mellyekbe vitetnek a' Lelkek: de hogy addig több hely nem adatnék, az Isten könyvébe nem találjuk-sel so-hult-is; hanem, a' magok sejtül gondolt Consequentiaikkal, és következ-sekkel azt ki-satúlyák a' hamis Prédi-kátorok. 111. A' bűnöktől sem vált-hattya-fel senki-is a' Lelkeket; mert az

16.

Egy közbenjáró adta egyedül magát minden-
 (a) 1. Tim. 2. v. 6. *kértő altságul* (n) Es azért ingyen adatik
 a' bűn bocsánat; a' mint közönségesen
 tanították, ezt a' Theologusok, Sz. Ta-
 mással (o) De az Isten ostromának, és bűn-
 tetésének le-szállításaért, naponként
 qu. 109. imádkozhatunk, hasznoson-is imádko-
 art. 4. 5. zunk, alamissnalkodunk, szenvédünk-
 6. 7. 8. is, Dan. 4. 24. Tob. 4. 11. Ezech. 3. 33.
 c. 29. 15. Prov. 15. 27.

16. De halljuk errőla' *Calvinus* val-
 lálat- is kinek a' *Purgatorium*-felől való
 ellenkező vélekedése miben állyon,
 meg-tetszik abból, midőn azt fészegeti,
 (a) *Inst.* 1. 1. c. 11. n. hogy Urunk születése-után (a) öt-száz
 13. & lib. ezstendeig, az igaz Apostoli tudomány
 4. c. 21. n. tisztán maradt a' keresztyénységben: és
 3. melléje veti, (b) hogy 1500. ezstendő-
 (b) *Inst.* 1. előt, közönségesen be-vet szokás volt a'
 3. c. 5. n. halottakért-való könyörgés. Mely két
 10. mondásból következik, hogy *Calvinus*
 a' *Purgatorium*-ot helyén hadgya. Mert,
 ha Sz. Agoston ideje-ig igaz tudomány
 virágzott az Ecclesiában, és ő vallotta a'
Purgatorium-ot, az Annjaért-is imádko-
 zot, abból jó követkekezéssel, ő ki, hogy
 Sz. Agoston igaz tanúja (c) volt a' rég
 Apostoli tudománynak: ki mivelhogy
 26. Ed. 3. a' halottakért-való könyörgést vallot-

17.

ta, következő-képpen a' *Purgatorium*-ot c. 3. n.
 is hitte; mert ha *Purgatorium* nincsen, 10.
 vallyon miért kellene a' halottakért
 imádkozni?

17. De más-felől fordulván, arczul
 csapja mondatát, midőn azt tanította;
 (d) hogy a' *Purgatorium*, Sárannak ve- d. Lib. 3.
 szedelmes költése, mely ki-űresíti a' c. 5. n. 6.
 Krisztus keresztét, az Isten irgalmassá-
 gangyalázatát téssen, és a' Krisztus-el-
 len rettenetes káromkodás. Ladd-e'
 mint térnek ezek egybe! mint *Vgy*, s'
Nem, mint a' hev és hideg, mint a' sejer
 s' sekete.

18. Ióllehet pedig az ördög több kato-
 nai-is, egy- arant torkok szakadtában
 ugatnak a' *Purgatorium*-, és a' halotta-
 kért-való könyörgés-ellen: mindaz-ál-
 tal, a' magok hátán nem látták az íz-
 ákot, és nem vészik eszékbe, hogy *Lut-*
her és *Calvinus*, oly *Purgatorium*-ot készítet-
 nekik, melyben nem ezstendeig, ket-
 tőig, hanem ítélet napig (köszönet ha
 nem örökké) kellett lakolniok. Mert,
 mint-hogy egy *Purgatoriumban* nem le-
 hetnek, nem-is akarnak lenni az igaz
 keresztyénekkal, szükség-képpen más-
 kel rendel-nünk nekik, mellyet *Luthe-*
risták és *Calvinisták* *Purgatoriumnak* ne-
 vez-

C3

18.

vezhetünk. Melynek hogy végére me-
hesünk, és azt felnyomozhassuk, a vé-
gre vettem-e' kisded munkámat, és
arra eloztam e' jelen-való írástomat,
hogy annak keresésére fel-indítsam őket.
Mellyet hogy jó módgyával, és rende-
sen vihesek vég'e, Négy kérdésekre
osztom e' rövid tanításomat.

I. Vagyon-e' a' *Lutheristáknak* és *C. l-
vinistáknak* holtok-után, valami *Purga-
toriumjuk*?

II. Mely helyen legyen az?

III. Mi-képpen különbözzék a' mi *Pur-
gatoriumunktól*?

IV. Mit mivelnek abban az ő *Purgato-
riumjokban*?

ELSŐ KERDES.

Vagyon-e' az igaz Hittől el-szakatt
Atyafiaknak, holtok-után, valami *Pur-
gatoriumjuk*.

1. Midőn velünk vetekeznek erről,
láttatnak egy általlýába ragadni: de ha
valóba hozzá kel szölnünk a' dolog-
hoz, kételenül megkelene edniek, ho-
gyi en-is vagyon. Kit nem egy-kép-
pen meg-bizonyíthatni.

2. ELSŐ EN; A' term'iset azt val-
lattyá-

19.

lattyá-meg vélek hogy midőn valami
att'yokfiának holtát hallják, leg-ottan
zt mondgyák: Isten irgalmazzon sze-
énynek: Mely kívánság és könyörgés,
a *Purgatorium* nincsen, nem csak ha-
ontalan, hanem ugyan hamis-is. Mert
t'jelenti, hogy a' kiknek ilyen jót ki-
nnak, vagy Menyországba vannak,
gy Pokolba. Ha menyországba, te-
t' ninczenek még telles boldoságba, és
ért kívánnýák nekik az irgalmassá-
ot: ha pokolban; még üdvözülhetnek,
s az Isten meg-kegyelmez nekik: mely
mind a' kettő balgatag gorombaság.

3. MASODSZOR; Déli nap-fény-
él világosb igazság az, melyet meg-irt
Isaiás Proféta, ilyen szókkal (a) *Ót'bf* (a) e. 35.
eny, s-út leszén, és Sz. útnak hívattatik: v. 8.
ertelmes nem mégyen azon által. Szól it-
en a' Proféta a' vitézkedő Anyaszétegy-
náz-felől, melynek úta szentnek nevez-
tetik; mert az Anyaszente-gházba vi-
szén, mely szent; és onnét menyégbe,
az Angyalok társaságába. A' hová azon
az úton nem mégven fertelmes által, az-
az, a' Pogány és a' bűnös; amaz, az ő
hitetlenségében: ez pedig, az ő bűnei-
ben meg-maradván. Ha'onlo-képpen
beszél Sz. Iános-is az ő Titkos látása-
ban:

(b) Apoc. ban, (b) hogy, *A' mennyei városba nem*
 8.21. v. 27. *méggyen vala mi fertezteteti, vagy útálatosá-*
 got cselekedő, és hazugságot. Meltán-is: mert
 mint-hogy az *a' város tiszta arany és a'*
fundamentumai-is minden-némű drága kö-
vekkel fel-ékesítettek, v. 19. nem illik. hogy
 valaki abba mosdatlan lábbal lépjen.
 Azért, a' kik meny-országba vannak,
 fejez hosszú ruhákba öltöztet, és az ö ruhájo-
 kat meg-mosják, és meg-fejéztették a' Bárány
 7. v. 13. (c) Apoc. *vérében* (c) Ide való Sz. Pál mondása-
 is: (d) *A' Krisztus dióségei se tölte o-mag-nak*
 (d) Eph. 5. *az Anyaszent-gyházat, nem kőben-makula-*
 7. 27. *laja, vagy sötétségbe, vagy egyéb efféle, ha-*
nem hogyszent, és makula-nélkül legyen. A'
 holot szól a' diadalmas Ecclesiáról, mely
 meny-égben vagyón.

4. Látsuk immár ha ilyenek-e az el-
 szakattak? ha bűn-nélkül-valok-e? ha
 ferteztetlenek-e? ha útálatoságot nem
 cselekedők-e? melyeket ha igazsággal
 mondhatnak magok-felől, meg-enge-
 dem örömeit, hogy *Purgatoriumra* nincseni
 szükségek; hanem holtok-után, igye-
 nesen menyországba mennek, mindert
 tisztulás-nélkül. De a' magok vallása,
 ellenzi az ollyat mon-ani felőlök. Mert,
 Cal lib. 1. *hogy valaig e' világon élnek, tisztáta-*
 Inst. c. 12. *lanok és fertelmesek az Eredendő bü-*
 n. 4. c. 14. *nért,*
 n. 12.

nért, melyel nem vétetik tőlök, *sea'* lib. 4. c.
 szent Keresztleg-, se egyéb szentségek- 15. n. 10.
 által, gyakran álhatatosan hirdetik a' In Anti-
 Partosok, az ő írásokban. A' többi-kö- dot.
 zót, így szól ej felől: *Láttatik az Eredendő* Conc.
bűn, a' mi természetünknek örökös gonosz-sá- Trid.
ga és meg-veszése, a' Léleknek minden részei Sess. 5.
re ki-bontatnak lenni; mely méltokká téstén Lib. 2.
az Isten haragjára. Es ugyan ott: (f) Af- Inst. c. 1.
féle meg-vesztegetés-ért, kárhozottaknak, és n. 8.
meg-győzöttetteknek méltán tartatunk Isten-
előt. Es ímért másút (g) Ez a' gonosz-ság
 (ugymond) *soha meg nem szűnik mi-ben-*
 nünk. Mellyet lib. 2. Inst. c. 1. n. 5. Ugyan
 lelki vakfagnak, tisztátalanfagnak,
 s-igazfagtalanfagnak nevez. Továb, má-
 sutt így-is szól (h) *Immár nyilván vagyón,* (h) In An-
 melyhamis legyen a' mittanítottak nemel- tidot.
 lyek, hogy a' keresztség-áttal meg-öldözta- Conc.
 tunk, és meg-szabadítottunk az Eredendő Trid.
 büntől: meg-marad bennünk a' vétek, nem- Sess. 5.
 is óltatik meg bennünk a' keresztség-áttal. Item lib.
 4.
 Dávid Pareus Calvinista pedig, azon fe- Inst. c. 15.
 lől írván (i) *Az Eredendő bűn* (ugymond) n. 12.
 a' természet gonosz-sága, az-az, elmének (i) In suis
 vak-sága, és az akaratnak s' minden kívánsá- Theibus
 goknak Isten-től való el-fordulása, az örök ha- de Pecca-
 lálnak kötelességével, az első szülőknek esetiből, Thesi 18.
 Istennek igaz ítélete-szerént, minden embe-
 rekre

22.

rekre természet-szerűtől elhatárol; mert minnyájan az egyben vitékeztenek.

5. Mely mondásokból, Négy dolog fakadki. 1. Hogy az egész emberi természet, meg-vezett a' *Calvinistákban*. 11. Hogy a' meg-vezés, áll az elmének vakságában kívált-képpen, és az akaratnak, s' minden kívánságoknak Istentől-való el-fordulásában, és a' léleknek tisztátalanságában. 111. Hogy e' meg-vezéshez ragasztatot, az örök kárhozatnak kötelezősége. 1v. Hogy ez életben ezekből soha meg nem szabadólnak, és ki nem tisztulnak.

Mind eze ből, ezeket hozom-ki. *El-sőben*; Az Eredendő bűn, az elmének vaksága, (a' mint Pareus beszél) ez az akaratnak Istentől-való el-fordulása, az örök kárhozatnak kötelezősével: De ez a' bűn meg-marad a' keresztség-után is a' *Calvinistákban* Calvinus tetesésszerűtől: Tehát lelki vakok, és Istentől el-fordultak, s' az örök halálra méltók maradnak a' Calvinisták. mint tetezik e' mondás? *Másodszor*; Ha a' magok valósága-szerűtől, e' világon meg nem tisztulnak, mivel mindenkör az Eredendő bűnben hevernek, és hová tovább mind több hamisságot cselekefznek: Tehát ha

ödvö

23.

üdvözölni akarnak, kívántatik, hogy holtok-után tisztuljanak-meg, és a' hol azléfzen, ott kel lenni az *Purgatorium*-joknak, az-az, tisztító helyeknek.

6. HARMADSZOR; Midőn minden elmés erejökkel vitattyák, (k) *Luth. Tom. 2. Witt. Latt. An 1548. Affert. 32. Et 35. 36. Et lib. cont. Latomum fol. 236. Et de Li-bert. christ. f. 4. Melanch. Loc. com. Anni 1523. De Peccat. f. 13. 16. 18. De fide fol. 70. Cal. 3. Inft. e. 3. n. 10. &c. 11. n. 21. &c. 14. n. 9. 11. Et 2. Inft.* hogy akár-mint szepelkedgyenek-is, semmi jó cselekedet nincs az emberekben: (el-hittéma' *Calvinistákban*, és *Lutheristákban*:) sőt, hogy azon Eredendő bűn-miat, minden cselekedetök merő gaz szemét, merő hamisság, halálra és kárhozatra kötelező rütség ocsmánság, és meny-országból ki-rekesztő bűnt. talátozás, nem nyilván mutattyák-e azzal, hogy lenni kel valami *Purgatorium*-joknak, melyben meg-tisztíttatának? Mert, ebből a' kétségben e' tö fundamentomból, világosan az következik; hogy ha minden jó cselekedetök kárhozatra méltók, és más-lelől (mint a' második bizonyásban meg-mutatánk) semmi meg-ferteztetet nem mégyen Isten országába: Szükség-képpen ki kelletik tisztulniok minden-némű ocsmánságból, ha oda jutni akarnak. Adatik azért valami *Purgatorium* ö-érettek, ez élet-után.

D 2

7. NE-

e. 8. n. 59. 7. NEGYEDSZER; *Calvinus* azt
Beza in 1. tanította (l) az ő követőivel; hogy az ő
loh. c. 5. v. Testamentomi igazaknak lelkek, nem
16. &c. mentek igyenesen meny-országba, ha-
(l) In Pfy nem valami tömlőczben lappangottak,
chopan- és ott várták a' Meg-válto és üdvözítő
nychia. Krisztusnak jövetelét; és hogy abba a'
tömlőczbe ment Krisztus halála-után,
(m) i. Pet. (m) hogy *prédikáltáná nem csak az íga-*
3. v. 19. *zaknak az üdvösségre való szabadulást, ha-*
Cal. 2. *nem az istenteleneknek is a' gyálaszatot.* It
Inf. 16. igazán meg-vallja, hogy az igaz embe-
n. 9. rek lelkei voltak abban a' tömlőcz-
ben, melyre holtá-után a' Krisztus, lé-
lek-szerűen le-szállt.

De az a' kérdés; Micsoda, és mely
helyen volt az a' tömlőcz? Nem hozom
it elő a' Sz. Írás magyarázó Doctorok-
nak erről-való vélekedéseket, hanem,
csak a' *Calvinus* magyarázattya-mellett
maradván, helyen hagyom, hogy az a'
tömlőcz volt az a' hely, melyre Krisztus
szállt-ala holtá-után. De mászodszor-
is azt kérdelem; Ha az a' tömlőcz, pokol
volt-e, a' kárhozottak helye: avagy
meny-orfza? Ha a' kárhozottak pok-
lat érted rajta, nem helyes; hanem ha
azt mondgyuk, hogy az Isten-félők-is
el-kárhoztak, mellyet csak meg-gon-
dolni-

dolni-is, ifzonyúság. Meny-ország sem
lehetet mert a' Sz. Írásban nem olvef-
suk söhült-is, hogy a' meny-ország,
tömlőcznek nevezetnék. Tehát, más
helynek kellett lenni, mely mind meny-
ország-túl, mind Pokoltúl-külömbözőt.
Erre mit felellyenek a' tévelygők, ez-
után meg-értjük.

8. OTODSZOR; Az-is *Calvinus* ál-
modozása (n) hogy az Új Testamento- (n) Lib. 2.
mi igazaknak-is lelkei, (ollyanoknak Inf. c. 20.
tudni-illik, minéműek a' *Calvinisták*) n. 20.
meny-országba nem bocsáttatnak, ha-
nem, valami távul-való *pitvarban* üldö-
gelnek világ végezeté-ig; a' Krisztus pe-
dig be-mutattya azoknak könyörgéfit
az Atya Istennek, ki egyedül vagyona'
szent helyen. Azokaért, azt kel meg-
magyarázni *Calvinus*nak, ha abban a' tá-
vul-való *pitvarban* üldögelvén, tisztul-
nak-e a' *Calvinisták* az ő bűnökből, avagy
nem? Mert ha tisztulnak; tehát az-az
ő *Purgatoriumjok*, és tisztító helyök: ha
nem tisztulnak; tehát, avagy más helyre
kel még költöznie, a' hol meg-tisztul-
lyanak: avagy, nem csak világvége-ig,
de (a' mint hihető) örekké ot kel üldö-
gelniek, mivel tisztátalanul meny-or-
szágba nem mahetnek.

D 3

9. Nem

Apoc. 21.
v. 27.

9. Nem látom, mi-keppen szaladhaszanak-el ez okoskodás-előt a' Partofok, ha az ő fönamentumjokon éppíteni akadják tanításokat. Mert, ha az Eredendő bűn meg-marad benne valamig élnek e' világon nem tisztúlhatnak attól megkülömben és eléb, hanem ezelet-után. Azért, vagy akkor tisztogattatnak, vagy nem. Ha akkor, tehát *Purgatorium*-jok vagyon, a' mint mi állat-tyuk: ha nem, ki-rekednek meny-országból, a' hová szép tisztán, mocskok, és ranczos tőpörődés-nélkül kel menni-ek. Ők pedig, valamig e' világon élnek, szintén utólfő pihentések-ig, tork-ig rakvák minden rúttságokkal, és utálatos vétkekkel, vallások-szerént, a' mint fellyeb jelen ténk írásokból; hogy s' reménlhetik tehát lelkek üdvösséget?

10. Tudom ez aránt-valo szabad-sokat és mentesetéseket; tudni-illik hogy noha se e' világon élőkben, se h'ltok-után nem tisztítottatnak a' *Calvinisták*, de kalálók oráin szót az lenni; és mint-hogy a' Halál-által tisztogattatnak-meg az Eredendő büntül, nincsen szükség *Purgatorium*-i tisztulásra.

11. De kérlek I. Hol vagyon írva a' szent Bibliában, mellyen kívül ö-né-kik

kik nem szabad semmit hinniek, és cselekedniek) hogy az ilyen meg-tisztításra, erejégyen a' Halálnak, hogy az Eredendő bűnből, melyből a' fellyeb ciztált *Calvinus* tetezése-szerént, a' Sz. keresztég ki nem tisztíthat, a' Halál meg-tisztíthatson? II. Kivül adatott erre-való hatalma és ereje a' Halálnak? III. Ha a' Halálnak, oly hatalmas ereje vagyon a' bűnök meg-tisztítására, miért nem tisztít meg mindeneket, kik a' Halálhoz közelgetnek, nem csak a' *Calvinistákat*, hanem egy-általlýában és közönsegesen minden egyéb embereket? holot minden embereknek egyaránt köz a' Halál.

12. Ha azt mondod; hogy nem a' Halál, hanem a' haldokló ember Hiti mosogattyale a' bűnöket; akkor hited azt elvelem. I. ha Sz. Írásból valamijelét mutatod annak, hogy csak a' Halál kapujához járuló emberek Hiti-által mosatik-le a' bűnök ocsinánfaga. 2. ha okát adod, honnét vagyon az, hogy az egészséges ember Hiti meg nem tisztította a' bűnök rúttságát a' beteg ember Hiti pedig meg-tisztította? Szent Írás kívül-valo enyelgés ez.

13. Arra-is felely-meg; mivelhogy gyahor-

28.

gyakorta történik, hogy ember halála óráján a' Hitet magában nem gerjesztheti, az el-hatalmazót nyavalyának oly fájdalma-miat, hogy néha minden értelmétül és okosságátul-is meg-fosztatik; mint lézen annak dolga, a' ki-nek betegségében meg-bontakozik a' feje, és a' Hitról ingyen sem gondolkodhatik akkor?

14. Azt mondod nétalám; hogy a' Halál-által vétetik-el a' test kívánsága, melyben leg-inkább áll az Eredendő bűn. Mert, midőn el-válik a' lélek a' testtől, többé immár nem tufakodik a' test a' lélek-ellen, sem a' lélek a' test-ellen: tehát akkor szabados a' lélek az Eredendő bűnnek minden ragadó ruhétul.

15. Könyű erre-is a' felelet: 1. Ha ez az okoskodás helyes volna, jó következéssel az jőne belőle ki: hogy, minden ember meg-tisztúlna az Eredendő bűnből; mert minnyájoktól vétetik-el a' test kívánsága, és az a' tufakodás, mely szokot lenni a' test-, és a' lélek-közöt. Tehát, mielőda magán-való privilegium-jok lenne a' *Calvinistáknak*.

16. 11. Azt mondom, hogy nem igaz a' *Calvinus* vélekedése-serént, hogy az Eredendő bűn, csak a' test kívánságban

29.

ban álljon. Mert az elmének vakságában áll kivált-képpen, és az akaratnak Istentül-való el-fordulásában, a' mint meg-mondatot oda fellyeb, a' *Calvinus* és *Pareus* írásiból. De magán csak a' halál-által el nem vétetik az elmének vakfága, az akaratnak Istentül-való el-fordulása, és az örök halálnak kötelef-sege: Tehát ha el-vétetik, szükséges, hogy a' halál-után vétessék-el a' *Purgatoriumban*.

17. Ez en-kjvül, más menedeket-is keresnek magoknak, midőn azt fészegetik; hogy nem szükséges az Eredendő bűnnek el-vétele, az Isten-félő *Calvinistáktól*: hanem elég, ha az nem tulajdonítottatik nekik. Nem tulajdonítottatik pedig a' híveknek, hik az örök életre választattak, a' minéműek (hogy im) a' *Calvinisták*.

18. Erre-is e' legyen a' felelet. Ha helyes ez az ő mentfégők, következő-képpen meg kel engedniek azt-is, hogy az elmének vakfága-sem vétetik-el tőlők, sem az akaratnak Istentül-való el-fordulása, és az örök halálra-való kötelef-ség; mi-képpen azt-is: hogy, mennyországban-is vakok lesznek elméjekben, idegenek az Istentül akarattyokban, és

E

kőte-

kötelesek az örök karhozatra : noha az Isten azt nem tulajdonítja nekik.

19. Valóba kellemes szentek az ilyenek, és boldog mennyei Polgárok! Ezek volnának bezzeg azoka' szentek, kiket hogy nem kel segítségül hívunk, könnyen meg-engedem. Mert, nem sült bolondnak kellene-e tartanunk azt, ki affle szentektől segítséget kívánna: a' kik vaklágok-miat nem értik, s' nem tudják, a' mit kérne tőlök? Avagy, ki kívánna azoknak szószólásokat Istennél, a' kik tellyes akaratyokkal idegenek, és el-fordultak Istentől.

20. Mind ezekből azt hozó-ki; hogy, mivel a' *Calvinisták* sem ez életben, sem ez élet-után ki nem tisztulnak az Eredendő bűnből; tehát, vagy soha ki nem tisztulnak, és így nem üdvözülhetnek; vagy szükség-képpen, holtok-után tisztogattatnak-meg; és így-is adatik öcrettek *Purgatorium*.

Lib 3. Inf. 21. Es ugyan ezt vallyá ő-maga *Calvinus*; midőn egygütt a' *Manicheusok* tévelygését karhoztattya, a' kik azt tarttyák vala; hogy a' fel-támadás-kor nem térnek vissza a' lelkek azon testben, a' melyben voltak, hanem másban; mivel-

vel hogy tisztátalanok voltak a' régi testek, semmi tisztátalan pedig fel nem támad az örök életre: azt azzal hamisította, hogy nem csak a' testek, de a' hűvek lelkei-is tisztátalanok: (értfed a' *Calvinisták* lelkeit) De a' lelki tisztátalanság, nem télsen akadékos a' feltámadásban, mert a' lelek meg-tisztulhat a' fel-támadás-előt: Tehát a' test sem télsen; mert a' testek-is meg-tisztulnak Isten erejével.

22. Ebből a' *Calvinus* okoskodásából nyilván meg-teteczik, hogy az, az ő tanítása; hogy a' bűnös lelkek meg-tisztulnak embernek holtá-után, a' fel-támadás-előt, és úgy mennek meny-országba: Tehát azt-is vallyá, hogy vagy on *Purgatorium*, a' mint az ő fel-tételei fundamentomiból meg-bizonyodot.

23. Mind ezekből így fejezem-bé a' Bizonyosságot: Senki tisztátalanul, és meg-terfőztetve bé nem mehet Isten Országába: De a' Pártos atyafiak, valámig it élnek, tisztátalanok és fertelmesek az Eredendő bűn-miat, és minden cselekedetök merő hamiságok, moeskok, és meg-fergezés: Tehát bé nem mehetnek meny-országba hanem meg-tisztulnak ebb. De nem tisztulnak

32.

gúlnak ez életben: mert itt mindenkor kötelesek maradnak az Eredendő bűnre: Azokaért, ha üdvözülni akarnak, ez élet-után kel meg-tisztulniok: Tehát, adatik valami tisztító helyök ez élet-után.

MASODIK KERDES.

Hol vagyon a' Lutheristák és Calvinisták Purgatoriumja?

1. Hogy jobban végére mehecsünk ennek, azt kel fundamentomul megvetnünk, a' mit ez-előt-is a' Calvinus vallásából ki-hozánk: 1. Hogy egyedül csak a' Krisztus ment meny-ország Sannuariumába, az-az, belső részeibe.

11. Hogy a' Calvinisták és Lutheristák, pitvarban üldögelnek világ végé-ig.

111. Hogy az a' pitvar, távul vagyon meny-orzágtul: nem külömben, mint a' gazdag remető helye az Abrahám kebelétul, a' mint ő-maga Abrahám jelentette, mondván: (a) Közöttünk és ti-közöttetek nagy köz erősfittet meg, hogy azok a' kik imét által akarnak menni hozzátok, ne mehecsenek; se emét ide által ne jöbessenek. De mindaz által nem meri, a' vagy inkább nem akarja Calvinus egy-általlyába ki-

(a) Luc.
16. v. 26.

33.

ki-fakasztani, hol legyen az a' Pitvar. és mely távul vagyon az égtul, mert így szól felöle: (b) Igen tekeregnek sokan, vete- kedően, micsoda helyt foglaltak el, (a' lel- kek) és ba mennyei dücsöföghen vannak-e, vagy nem. De az ő közép állapattyoktól nyug- batul-mul értekezni, se nem illik, se nem basznál: hanem elég azt tudni, hogy a' hio és Istenes Calvinisták lelkei nincsenek még meny- országban, sem az örök dücsöföghen nem rés- zeselek; hanem azt valahol másut várják a' Krisztus el-jövetelé-ig; és addig semmi bizo- nyost nem tudhatunk arról.

Es tovább lépven, azt írja; (c) hogy gyermekei szteletség azt vélni, hogy a' hio- tak lelkei fogságra vettettek. Sőt az ördö- gokról-is írja; hogy, nem kel képeznünk magunknak valami helyt, melyben rekesz- tek az ördögök.

Patvar vigyen olyan hitet, melyben nem szabad tudakoznunk a' más világ állapattyáról, és a' melynek boldogsága nem határozottat bizonyos helyre.

2. Lépünk tovább és a' Lutheristák Purgatoriumát-is nyomozzuk-fel. Mert az ő Mesterök Luther Márton sem hadgya a' nélkül az ő fiait, midőn azt tanította; (d) hogy ítélet nap-ig senki az ő tanítványi, és követői-közzül, meny-ország-ban

E i

nem

(b) Lib. 2.
Inst. c. 25.
n. 6.

(c) Lib. 2.
c. 16. n. 9.

Ibid.

(d) Luth.
Tom. 4.
Lat. Vit-
teb edito
An. 1552.
folio 554.
in c. 1. 10.
na.

34.

nem mégyen; hanem, ha a' Calvini^{sták} Pitvarban fúgorognak, a' Luther^{sták} (mint hogy elb születtek, meg-tartják az Elsőséget) ki nem jönnek a' t. f. k. b. l. a' Pokol kínnyára; hanem, vagyon el-készítve magán-való kamorájok, melyben nyugodtannak békességben. A' Szentek aluszának, és alvóan nem érzik a' magok álmát. Egy szóval; azt vitattya Luther (") hogy mint a' gyermek anyja méhében, és mint a' korságos vagy aluvó ember, nem tudgyak hol vannak: azon-képpen, a' halottak lelke sem tud semmit-is.

3. Mindazáltal lássuk-meg, ha a' Sz. Írásból végére mehetünk-e annak a' tisztító helynek, melyben a' hív Calvini^{sták} tisztíttatnak. Reménlem, hogy ha vezettjük oda őket, és meg-mutattjuk nekik, helyt adnak az igazságnak: mint hogy a' Sz. Írásnál egyebet, semmit nem akarnak be-venni a' Hit dolgában. Ier vizsgáljuk-meg azért azokat a' helyeket, melyekről lehetne a' kérdés, és melyekben lehetnek a' lelke, restekből-való ki-költözés-után.

§. 1.

4. ELSŐ hely, az Eg, avagy menyország, az Angyaloknak és az Isten választottinak lakó helyök, Urunk mondása-

35.

dása-ként: (e) Meg-látsátok, hogy me-ülál- (e) Matth. lyatok egyet a' küsedek-közül: mert mon- 19. v. 10.
dom nektek, hogy azoknak Angyali menyégben mindenkor láttjátok az Atyám orszáját, ki menyégben vagyon. Es ilmet: (f) Lésznek (f) Matth. mint az Isten Angyali menyben. Végezetre: 22. v. 10.
(g) Ilyetek-el Atyámnak áldottai, bírátok a' (g) Matth. világ kezdetiül-fogva nektek készítettet or- 25. v. 34.
szágot.

5. Vallyon ebbe költöznek-e a' Luther^{isták} és Calvini^{sták} holtok-után? En, a' mi azt nézi, nem irégylem nekik e' jó szerencsét, sőt szívem-szerént kívánnám: de ez-ellen járnak az ő vezetőök, midőn vitattják, hogy ot egyedül csaka a' Krisztus vagyon; ők pedig az ő Deliaival üldögelnek az ő kamorájokban világ végezete-ig. Ezt pedig, nem ok-nélkül vallyák. Mert ha semmi tisztátalan, vagy ferteztetet meny-országba nem mehet, hanem-ha meg-tisztul; az ő lelkek pedig tisztátalanok, és meg-ferteztetek az Eredendő bűn-által, szűkfég-képpen az jó-ki belőle: hogy holtok-után éléb szapullóban boclattatnak, és ot meg-tisztíttatván, végtére úgy mennek meny-országba. Nem tisztíttatnak pedig ez életbe a' mint oda fellyeb meg-mondator: Tehát, másut vala-

(") In c.
49. Gen. in
fine.

36.

valahol kel tisztniok, minek-előtte
menyországba mennyenek. Nem men-
nek pedig oda ítélet nap-előt: Tehat,
valami más helyt kel keresnünk nékiek,
a' hol tiszttatnak addig.

§. 11.

6. MASODIK hely, az Abrahám
kebele, melybe vitették a' szegény kól-
dús Lázár lelke az Angyaloktól, és a'
hol fogva tartattak a' Sz. Atyák lelkei,
Krisztus Urunk szenvedése, és halála-
előt.

7. Talán oda vitetnek ezek-is? Va-
lóban jól lenne dolgok, ha oda menné-
nek! De igen hihető, hogy ott sem talál-
tatnak; kit két-képpen bizonyítok.
Előbb a' magok engedelmeiből. Mert
Dávid Parens Calvinista; az Abrahám ke-
belén, meny-országot érti: De a' *Lu-
theristák* és *Calvinisták* lelkei, nincsenek
meg meny-országba; a' mint ezennel
látók. Nincsenek tehát az Abrahám ke-
belében. *Másodszor*; Bizonyos dolog,
hogy senki nincs az Abrahám kebelé-
ben, a' ki az Abrahám Hitit nem köve-
ti, *ki hín az Istennek*, (k) nem csak le-
hetsé es dolgokban, hanem a' mellyek
lehetetleneknek-is láttatnak vala len-
ni (l) úgy-mint, hogy fia lenne, midőn
sem

Inc. 10. ad
Hebr.(k) Gen.
25. v. 6.

37.

sem ő-maga a' vénsége, sem a' felesége (l) *Roma*
magtalanságamiat alkalmatosak nem
vóltanak többé a' nemzetre: De a' *Lu-
theristák* és *Calvinisták* csak azokat hiszik,
a' mik nékiek lehetségeseknek, és nem
a' mik lehetetleneknek láttatnak lenni;
kit fok példákkal meg-mutathatnék,
ha a' korláton-kívül akarnék járni: de
a' fok példák helyett, csak egy mondá-
sát hozom-elő. üdvöztöknék; ki no-
ha nyilván mondotta: (m) *Ez az én te-
stem*; ez az én *őreim* eők mindazáltal azt (m) *Matth.*
hinni nem akarják, és az ellen azt for-
gattyák, hogy lehetetlen egy testnek
egyszer s' mind fok helyen lenni. Nem-
is csuda; mert inkább támaszkodnak a'
magok okoskodására, hogy-sem a' *Kri-
stus* mondására; és így, meg nem fog-
hatván elméjekkel a' *Krisztus Testének*
fok helyen-való jelenlétét, azt hozzá-
ki belőle; hogy mivel menyben vagyon,
egyszer s' mind nem lehet az óltáron-is.

8. Sokkal különbben okoskodék pe-
dig Abrahám az Isten ígéreti-felől. Ezt
nyilvánban nap-fényre hozzuk. Ha va-
lamilyen *Calvinista* hallotta volna, a' mit
Isten mondott Abrahámnak: (n) *Fia li-* (n) *Gen.*
szén a' feleségednek Sárának; leg-ottan le-
hetetlennek lenni mondotta volna a'
F

vénsé

4. v. 3.
Iac. 2.
v. 23.
Gal. 3.
v. 6.

26. v. 26

19. v. 10.

38.

vénsége-ért és magtalansága-ért: de
 (o) Rom. 4. v. 13. Abrahám, a' mint Sz. Pál írja, (o) a'
reménység-ellen, reménység-által hitt, hogy fők
nemzet-égek atyja lenne; a' mint neki
 mondatot: (p) Vgy l'fzen a' te magad. (q)
 (p) Gen. 15. v. 5. Az Isten ígért *ben-is nem kételkedet hitt-nésg-*
 (q) Rom. 4. v. 20. *gel, hanem meg-erősítettet a' hittel, dicsőf-*
séget adván az Istennek: teljességgel tudván,
hogy val-miket ígért, hatalmas meg-efleked-
m-is. Ez ilyen hittől távulestek a' Pár-
 tofók, és mivelho y nem követik az
 Abrahám hitét, ez élet-után sem lehet-
 nek az ő kebelében.

§. III.

9. HARMADIK hely, a' Para-
 dicom, melyet ígért Krisztus Urunk a'
 keresztyán vele függő latornak, mond-
 (r) Luc. 23. v. 43. *ván: (r) Mi-velem lé-felz Paradiesomban:*
 és abban vitetett Enok, (f) ragadtatott
 (f) Eccli. 44. v. 16. Sz. Pál. (t) és *hall t titkos ígéket, mellye-*
 (t) 2 Cor. 12. v. 4. *ket nem szabad embernek szólani.* De eb-
 ben sem mehetnek a' Ellenkezők: mert
 Calvinus (u) meny-országot érti a Para-
 (u) Inc. 12. dicom néven, a' hová ő nem erefzi a'
 2. Cor. v. 4. *fait, világ vége-ig.*

10. Ezt örömeft meg-engedik az ő
 követői-is, a' mint meg-teczik abból a'
 felel thől, mellyet nem régen adtak a'
 Catholicusoknak, midőn arról kér-et-

tetven;

39.

tetven; Ha volna-e nékiek csak egy
 Szentek-is, kitők búldognak és üdvö-
 zültnek hinnének lenni? a' fok veteke-
 dés-után, senkit egyebet nem adhat- (x) Luc.
 tak-elő, hanem csak a' latrot. (x) Nyil. 23. v. 43.
 ván vagyon pedig, hogy annak Paradi-
 csomot ígért Urunk. Azon helyt ígéri
 tehát magoknak holtok-után a' *Calvini-*
sták-is. De igen kélek rajta, hogy onné-
 is ki ne rekesztessenek, ha Calvinus-után
 ind illoak, és az ő fundamentom in épít-
 tik Vallásokat.

§. IV.

11. NEGYEDIK hely, Viz-nél-
 kül-való verem, kiről emlékezik Zaka-
 riás Proféta, (y) és melyben tartattak
 a' régi Atyák, Krisztus el-jövelele-előt, (y) Zach.
 9. v. 11. *ki abból bocsátotta-ki az ő foglyait. Ta-*
lám abban izzadnak a' Calvinus vitézi?
 De az sem lehet, hanem-ha előb meg-
 érttük, mit kellefsék értenünk azon a'
 Vermen.

12. A' keresztyén Doktorok, a' régi
 Sz. Atyák Limbusát értik rajta: (kiről
 imént szólunk:) a' Catholicusok, *Pur-*
gatoriumot: Calvinus pedig mind a' ket-
tőt, szo-fia beszédnek tartja, és azon
 a' Vermen, mely Poklot érti; (z) a Cal- (z) Lib. 3.
 i. c. 16. *vinista Plesens, a' bűnnek szolgálatyát:*
 n. 9.

F 2

(a) Vē-

(a) Lib. 3. (a) Végezetre, *Matthaeus Suttiohis*, (b) a'
de Babyloniai fogságot.

Ench. c. 7. 13. Minden kétség azért forog e'
pag. 433. három kérdésben: *Előben*; Ha a' *Calvi-*
(b) Lib. de *nősták* lelkei Pokolban vannak-e az élet-
Purg. c. után? *Másodszor*; Ha a' bűnek szolgálat-
14. pag. tyá alatt-e? *Harmadszor*; Ha a' Babyloniai fogságban-e? Mert hogy meny-or-
147. szágba még nem érkeztek, a' magok vallásából meg-értettük: Pokolba me-
nékre sem volna kedvek, a' mint-hogy a' kecskének sem volna kedve a' mé-
szár-fzekre, ha nem sújtának a' farkát: A' Babyloniai fogság pedig (ha bötű-fze-
rént akarjuk érteni) régen el-múlt im-
már. Hátra vagyon azért a' bűnek szolgálattya, mely-alat ők igen nyögnek a' magok vallása-fzerént: és azért, mé-
lységes Pokolra szállanak-alá; de mint-hogyot meg nem tisztúlnak, nem jól értik rajta a' *Purgatoriumot*, se a' bűnek szolgálattyát: mert valámig szolgál em-
ber a' bűnek, addig semmi-képpen ki nem tisztúl belőle.

S. V.

14. 8 TÖDIK hely, a' Tömlöcz,
melyre szállot Urunk *halála után, és ott*
(c) 1. Pet. prédikállot mindigaz, mind *l'áns* lelkeknek.
13. v. 19. (c) Erről *Calvinus* csak tétováz, és ma-
gával

gával sem egyez. Mert együt azt ír-
ja; (d) hogy a' tömlöczbe rekeszteni lel- (d) Lib. 2.
ket, gyermeki dolog: másut pedig *Inst. c. 16.*
azt mondgya (e) hogy senki ne csudál-
kozzék rajta, ha mondgyuk, hogy a' *n. 9.*
Sz. Atyák a' tömlöczbe rekesztettek, (e) *In Psya*
kik a' Kristus szabadítását várták. *cho pan-*
Es így egy-felől minket ostromol, kik azt *nichia.*
a tömlöczöt meg-engedgyük: más-fe-
lől a' Víz-kereftelők, kik azt ta-
gadgyák. Ha azért mi Catholicusok
azt kérdgyük a' *Calvinisták*ul; Ha az
igaz *Calvinisták* lelkei ez élet-után rekesz-
tettenek-e e' tömlöczbe? azt felelik:
hogy, a' *halottak* lelkeit tömlöczbe rekesz-
tetni, gyermeki dolog. Ha pedig meg-kérdik
a' Víz-kereftelők: Rekesztethetnek-
e az igazak lelkei a' tömlöczbe? e'-kép-
pen meg-felel: *Senki ne csudálkozzék rajta,*
hogy az tömlöczbe rekesztetnek a' sz. Calvin-
isták, kik a' Kristus el-jövetelét várták. Innen
meg-tetozik a' *Calvinus* ide s' tova-való
habozása, midőn egyszer s' mind mele-
get fűj es hideget azon szájból.

15. De a' mi azt a' dolog nézi, én azt
tartom, hogy a' *Calvinisták* nincsenek e'
tömlöczbe, kiről szól Sz. Péter az elő-
hozot helyen, ezen szókkal: (f) 1. Pet.
által azoknak is a' *Leleknek*, melyek a' *3. v. 19.*
tömlö-

42.

tömlőczbe valának, el-menőn prédikállott.
a' kik alaba hitetlenek voltak, mikor várják-
vala az Istenek b'kefésés thrését Noenapjai-
ban, mikor a' bárka építették. Mert e-
zekből a' szókbol így fejezem-bé: Csak
azok voltak abban a' tömlőczben, a' kik
Noë idejében hitetlenek valának; De a'
Calvinisták, magok itelete-szerént, nem
hitetlenek, nem-is voltak Noë idejé-
ben: Nincsenek tehát ebben a' tömlőcz-
ben. Hol keressük azért őket? Talán
az óltár-alá bujtak? Jer vizsgáljuk-
meg ott-is őket.

§. VI.

16. HATODIK hely, az Oltár-allya.

(g) Apoc. a' hol Sz. János látta (g) azoknak Lelkő-
ket, a' kik meg-öletettek az Isten igéje-ért.
6. v. 9. Vallyon Calvinus követői voltak-e
azok? Nem aránzom. Mert eddig so-
hult nem olvastam, hogy vagy Calvinus,
vagy Béza, vagy Junius, vagy csak egy
Calvinista is öletet volna meg az igaz hi-
tért: és hosszú lejár ruha sem illik hoz-
zájuk, mellyen a' bölcsőség értetik,
melyben még részök nincsen a' Calvinus
tanítváninak, a' mint fellyeb meg-mu-
tattatott; és szerencse: ha részesülnek
abban ezután-is.

17. Ezeken-kivül több helyeket nem
talá-

43.

találunk az Írásban, és mint-hogy azok-
ban izállást nem adnak a' Calvinista atya-
fiaknak, szükség-képpen következik;
hogy Pokolban helyek, holot mint kár-
hozattak hely-n tisztíttatnak, ama'
frissen lakozó és bíborba öltöző gazdag-
gal egygút. (h) Mert ha másut volna.
azt a' Calvinus meg-magyarázta volna: (h) Luc.
decfak tétováz, és ide s' tova csavarog- 16. v. 120
ván bannya, hogy arról szorgalmasan
értekezünk, mely helyen hevernek a'
Calvinisták Lelkei, és gyanúságot szerez
a' magok állapattya-félől. Vagyon azért
Purgatorium-jok a' Calvinistáknak holtok-
után, akár hol legyen: de hihetőb,
hogy nem egyebűt, hanem (mint már
meg-mondatot) Pokolban.

18. De mit mondék, hogy a' Luth-
eristák és Calvinisták tisztító helyek, a' Po-
kol? Nem-de nem hiteti-e-el Calvinus az
é fiaival, hogy nincs Pokol é-érettek?
Melyhez-képest úgy hiszik, hogy ók I-
stennek válastot fia, mint minnyajan
hiszük, hogy Krisztus meg-holt éret-
tünk. Azon egy kerék-vágásban jár ve-
lek Luther martin-is, ki orczázza azokat,
a' kik el-hiszik, hogy a' kárhozottak Lel-
kei if onyú helyre rekesztetnek, s' ott
kinoztatnak, így írván: (i) Mi legyünk a'
Pokol

(i) Luth.
Tom. 4.
Lat.
Witt. edit.
An. 1542.
fol. 554. in
c. 2. Ion

44.

*Pokol, leg-végű nap-előt nem igen bizonyos
vagyok. Mert hogy bizonyos hely legyen, a'
hol az el-kárhozottak lelkei kínoztatnak,
mint a' kép-írók tetteik, és a' Prédikátorok
erősítik; nem merném vallani: mert az ör-
dögök meg nincsenek Pokolban: hanem ítélés
nap-ig ballad mind emberek, s' mind ör-
dögök kénnya. De el-hittém hogy meg-pró-
bálta eddig mind Calvinus, mind Luther,
ha vagy-on-e Pokol, és ha szabad volna
ki-jönnök onnét, meg-beszélhetnék a'
magok, és a' több kárhozottak állapat-
tyát.*

19. Nehéz békának a' dér, azt szok-
ták mondani; nehéz nékiek-is (el-hít-
tem) ez felőlök való ítéletem, kit két-
cség-nélkül orrolni főgnak; de meg-bo-
csásák, ha igazat, és ugyan nema' ma-
gam műhelyben koholt, avagy újóm-
ból szopot tudományt, hanem a' ma-
gok fundamentomiból következő téve-
lygésekből meg-bizonyítom.

20. *ELŐSZÓR:* Mert, ha még nin-
csenek *Menny-országban*, se *Abrahám kebe-
lében*, se *Paradisomban*, se *Verebben*, se
Örmöszben, avagy *Öltér-alut*; ok vetet-
len vagy Pokolban lésznek (a' mi ő-né-
kik nem szájok izi szerént vagy-on) a-
vagy adatik valami más hely, az első-
szám-

45.

*Számlált helyeken-kivül: De ezeken-
kivül, többeket nem találunk az Isten
könyvében: Tehát nincs egyéb hátra
a' Pokolnál.*

21. *MÁSODSZOR:* Mert Calvinus
(k) vallyá, hogy az ő hátnak lelkei egy (k) 11b. 9.
Pitvarban vannak; mely, igen távol
vagy-on meny-orzágtúl. De nagy kár,
hogy meg nem mérte, mely távol lé-
gyen. En azt tartom telőle, hogy csak
közél oda, a' hol a' gazdag mezze vőlt
Lázártúl, és csak papiros választya-el
őket a' Pokoltúl. De jay nekik, ha va-
la-hőgy a' Pokol tüze meg-gyűtja 2°
rekefzt! Ez ilyen *Purgatorium-túl*, men-
csen-meg minket az Isten.

22. *HARMADSZOR:* Ha egy-bűt
vólnának, hogy-sem a' Pokolban, a' Cal-
vinus azt nyilván ki-fé ezte-vólna, ne
láttatné ilyen kegyetlen helyre bocsá-
tani Tanítványit. De ő azt nem csele-
kefzi; hanem inkább szaladást keres, és
t'ltya, hogy senki arról ne tud akozzék,
hol lésznek a' Lelkek ítélet nap-előt.
Lád-e mint jár, a' ki egyszer el-t'vozik
az igazságtúl, és a' ki így b'ly'ng és
tétováz, nem téfzi-e gyanúsá minden
tudománvát? Meg-értheti akár ki-is,
a' kinck meg nem bódult az agya-vele-e.

G

Hely-n

Helyén hagyván az Újítók *Purgatoriuma* mat, látsuk-meg immár.

HARMADIK KER- DÉS BEN:

Miben különbözik az ő Purgatoriumjok a miénktől?

1. Három-féle különbséget talállok e két rendbéli Purgatorium-közöt.

ELŐT: Ha valaki a Catholicusok-közzül *Purgatoriumba* mégyn e jelenvaló élet-után, annak-előtte már meg-szabadult az Eredendő büntől, a Sz. Kereszttség-által; a halálos bűnöktől pedig, az igaz Gyónas, és penitencia-tartás-által; és a bűn bocsátás-után, bizonyos ideig-való büntetésnek köteleffége, vagy némely bocsánandó vétkek fen maradnak rajta, mellyekért lakolni kel Istentől rendelt ideig, és eleget tenni az ő igazságának.

Nem így vagyon dolgok az ellenkező atyafiaknak; mert ők minden vétkeket mágokkal vífzik az ő *Purgatoriumjokba*; tudni-illik, az. Eredendő bünt, cselekedendő halálos vétkeket, és az örök kárhozat köteleffégét. Szükségek vagyon tehát erősebb szapúllóra, hogy

az erős lúgban jól ki-keltyen ocfmány-ságok, hogy úgy az-után, tisztán (hogy már) meheffének Isten-eleiben.

2. MASODIK. különbség abban áll; hogy ők az években örökre megmaradnak, a mint oda fellyeb megmutatodot: de a Catholicusok, hamarab ki-szabadúlnak a magokéból. Holot ved eszedbe, hogy nem igaz, a mit (a) Homil. Origenes írt, (a) hogy a közönséges fel-
14. in Lua
támadás-után-is szükölködnek a lel-
cam.
kek tisztulás-nélkül. Mert a Sz. Agoston több Doctorokkal együt, meg-hamisította e tévelygést, tanítván, (b) Lib. 11. de
Civit. c.
26.
hogy nem tovább tart a *Purgatorium* kínnya, hanem csak ítélet nap-ig. Nem úgy értven, mint-ha közönségesen minden Léleknek annyi ideig kellene ot kinlodni: hanem, a mint igazán tanították az egész Scholasticusok Sz. Agostonnal, (c) né mellyek csak által-mennek rajta: némel-
Lib. 8.
ad Dulci-
tium q. 1.
in fine.
Lib. 50.
Hom. in
16.
lyeknek könnyök Vi-
taggal végezödik-el, nem tartván a köz-
zönséges ítélet napnál tovább: némel-
lyek, csak egy-néhány órá-ig tartat-
nak or; némel-lyek bizonyos napok-ig: Vég-
térre, némel-lyek fok elztendők-ig, (d) Baron.
söt ítélet napig-is, a mint bizonyították To. 10. ap.
a régi Historiák; (d) hanem-ha az élők 374. Vene.

Beda lib. 5. segétsége által, elb szabadúlnak-ki
c. 13. Can-belöle.

tiptanus

li. 2. apum

c. 5. Caela-

rius lib. 2.

miracul.

Ord. c. 2.

Spec. Ex-

empl. 10.

1. distin. 5.

c. 10. 123.

In Vita FF

Predic. P.

3. cap. 4.

Chronic.

Ord. min.

lib. 4. c. 7.

Surius in

Vita Sanct

Tho. Aqu

naus. Tho

de Kempis

in Vita G

rardi Ma

gni.

(c) Sap. 11
v. 21.

3. Menyi ideig pedig magánosan e-

mez-amaz Lelkek tartatnak ottan, né-

ban való maradásokat a' Lelkeknek;

mindazáltal, azoknak végtelen sok-

sága, és az érdemeknek külömbsege

miat, melyekhez szabni kel a' kinokat,

nem igazán fontolják, a' kik egy a-

ránt-valsó mértékre, és időre szabják

azoknak kínnyát: hanem az Isten igaz-

sága, Iulcsmben rendelte azoknak mind

modgyát, mind idejét; ki mivel hogy

végzetlenül bölcs és igaz, meg-csalha-

tatlanul tudgya mindennek az ő tőte

érdemét, a' bűnök minéműségét, (sz-

mat, és nehéz-voltát, ahoz-képest mint

igaz Itelő-bíró, (e) mindenekei móddal,

számzárént, és mértékkel rendel.

4. Honnét meg-tetozik, hogy csak

ő-maga az igaz Bíró, és ha valakinek

másnak meg-akarja jelenteni, tudgya

a' Purgatoriumi kinoknak nagyváltát, és

meddig kel kinek-kinek azokban ma-

radni. Csak egy bizonyos dolog ebben,

hogy senki eléb ki nem szabadul onnet,

még az egész adósságnak, melyet vi-

ma ával oda holca-után, tellyes meg-

fizetéseig ele-et nem tézzen.

5. Ennek a' külömbségnek három

okát ad, yák az igaz hitű keresztyének.

Első az, mert nem minden Lelkek egy-

aránt-valsó kötelezőséggel mennek-ki e'

világból, Tché a' büntetésök sem lé-

szen egy-arant-valsó: hanem, a' mint

Sz. Agoston az előhozott helyen mond-

gya, menyivel többé-vagy kevesbé sze-

rették az el-múlándó dolgokat, annál

hamarabb vagy később szabadúlnak-

ki onnet, ama' mondás-szerént: (f)

A menyire dőcsötette magát, és gyönyörű-

ságban volt, annyi gyötrelmet adgyatok neki,

és siralmat. És bizonyára nem illenek

az Isten igazságához némely szenteket

valami apró vétkekért, mint czégéres

bűnösket, szmtalan halalos bűnökért

egy-aránt büntetni.

6. Második oka; hogy azoknak a'

büntetéseknek le-fzállítására rendelt

eszközök vagyon a' Catholicusoknak:

tudni-illik, az Indulgenziák, vagy a'

Bölcsük, Szent Misének áldozattya,

Imádság, Fő tölés, Alámissázkodás, és

sok-féle testi sanyargatások, melyeket

az élő em'erek el-vésznek magokra, és

úgy meg-kereszteltetnek, az-az. Szen-

ve-et-éségeket tézzenek az halottakért, (g) 1. Cor.

(c) úgy mint azon-egy tesinek tagjai- 15. p. 29.

G;

ért:

50.

ért : nem úgy, hogy ezeknek erejéből a' bűnök meg-bocsáttatnának, hanem csak azoknak a' büntetéseknek leszállítására rendeltettek, mellyek fennmaradnak a' meg-Igazulás-utan.

7. Melyből az jó ki, hogy mennék többet vagy kevesebbet cselekedznek ezekben ő-crettek, annal hamarabb vagy később szabadulnak ki onnet. Mivel pedig az Ujító Játyaafiak megvetik mind ezeket a' segítő eszközöket, és csúfolnak minket, hogy ezt tanítjuk és gyakoroljuk, oly szívesek ebben, hogy inkább akarnak a' Krisztus eljövetele-ig várakozni az ő Pitvarokban, hogy-fenn az igazságnak helyt adni, és az élő hivatástól (noha az haszontalan volna nekik, holot a' Pokolból nintz, csén fennmi szabadulás) arra-való segítségét kérni.

8. Harmadik oka ; hogy a' Catholicusoknak nincs fennmi egyéb tisztulásra-való az ő Purgatoriumjokban, az időfzerént-való büntetésnek, és némely bocsánandó vetkekért-való elég-tétel-nél. Menyivel tehát kisebb kötele-séggel, és keveseb bocsánandó vet-kekkel száll oda valaki, annal hamarabb szabadul onnetki. A' Calvinisták pedig,

51.

pedig, (a' mint meg-mondatott) nem csak az Eredendő bünt vizzik magokkal az ő Purgatoriumjokba, hanem az örök kárkozat kötelelséget is ; mellyeknek meg-tisztulására nem kevés idő ki-vántatik. Kell tehát várakozniok a' Krisztus jöveteleig, és meg-látniok, ha valami vigasztalások lehetek akkor.

9. De én igen gyanakodom, hogy porba esik minden bizakodások ; mert azt fogják hallani : (h) *Bizoni mondom* (h) Matth. *néked, hogy ki nem jőz onnet, míg nem* pag. 22. *meg-fizted az utolsó fellért.* Az pedig mikor lesz? A' míg Isten, Istenné meg-fzúnik lenni, az-az, soha örökkön örökké. Esz ekbe vegyék azért magokat az Ujítók, és ha örökké nem akarnak tisztulni az ő Purgatoriumjokban vallják a' mi-énket.

10. HARMADIK külömbség : A' Catholicusoknál némely dolgok bizonyosak a' Purgatorium-felől, némelyek bizonytalanok. Bizonyosak ezek : I. Hogy föld-alatt vagyon, nem megszűn a' karhozottak Poklátál. Mellyet hogy jobban meg-érthessünk, tudni kell hogy midőn az Isten a' földet alkotta, négy külömb-sele szakadékot, a' vagy hajlékot csinált, mellyekbe rekeztettek a' lelkek

82.

lelkek Krisztus halála, és szenvédése előtt; mindaz által néha közönséges néven Pokolnak nevezetnek az Írásban: Jollehet a' Pokol neve tulajdonképpen gonosz részre vétetik; tudniillik, a' fájdalmak és kínok helye-ért, a' hol konóztatnak az istentelenek; lelkei. Sz. Pál Krisztusnak halála-után-való felmagasztaltatása, és a'niak az ő megáldoztatásának jutalmazása-ielöl emlékeztén, azt írja: (i) *Hogy a' Isten nevére minden mennyeknek, földi ekeik, és földalatt valókak terdek megajoglyon.* Másuttis hasonló-keppen: (k) *Istállás (ügymond) első a' földnek első részere.*

II. Hogy különböz mind az ő Testamentomi Atyáknak, mind keresztség nélkül e' világból kimitt kisledeknak Limbusától, és az elkarhozott lelkeknek Pokl'tól is.

(k) Phil. 2.
v. 10.(k) Eph. 4.
v. 9.

III. Némellyek viszontag bizonytalanok: Ugy-mint. I. Ha csak a' földgyomrában tisztogattnak-e a' lelkek, vagy néha azon a' helyen, a' hol verkeztek? II. Az sem bizonyos, ha tisztelet tisztittatnak-e, vagy más különbség formán? III. Azt sem tudjuk, ha az ördögöktől konóztatnak-e, vagy a' jó Angyaloktól?

12. De

83.

12. De mivel ezek nem Hitünk ágazati, szabad vélekedést hagyott ezekről az Ecclesia. Mint-hogy pedig Uj a' Calvinisták és Lutheristák *Purgatoriuma*, a' miképpen hogy a' Hitek-is olyan, még eddig sem mehettek végére hol legyen? és bizonytalanok lévén felőle, egyéb hirt nem tudnak mondani, hanem, hogy nagymész-sze vagyon menyországától: de általlyában hol legyen, nem mernek semmi bizonyost végezni felőle. Mi pedig azt tartjuk felőle, hogy nem különböz a' Pokoltól, mely kétség-nélkül föld-alatt vagyon, nem mész-sze annak közepitől. Ott kel azért keresni őket e' világból-való-ki-költő-zések-után: hanem-ha az Hollandusok más helyt találtak-vólna érettek az Eszaki Oceanus tengerében. De mit mivelnek ott, és miben foglalják magokat itélet napig? Ezt is ezennel meg-látsuk.

N E G Y E - D I K

K E R D E S.

Mit mivelnek a' Calvinisták az ő Purgatoriumjokban?

1. Erről a' Viszsa-keresztelők azt taníttyák, hogy a' lelkek testektől való

H

való

54.

Való el-válás-után semmit nem mivel-
nek, hanem mind a' közönséges fel-
támadás-ig nagy mély-álm nyomja-
el őket, és csak hevernek. Erről-való
vélekedést hoztam-elő *Luther Mar-*
tonnak-is.

Supra fol.
30. n. 1.

2. De *Calvinus* igen meg-dorgállyá
őket e' tévelygésért, és sok írásokkal
bizonyította, hogy nem hívőkodnak,
hanem mindenkor valamit cselekezs-
nek; de nem magyarázza-meg, mi lé-
gven az ő foglalatosságok. Nem-is
csuda. Mert ugyan-is nem könnyű fel-
találni, miben foglalatostkodgyanak
annyi ide-ig, világ vége-ig: hanem-ha
számot vetnének, menyi ideje vagyon
még hátra onnét való ki szabadulá-
soknak.

3. De ha ő nem tudgya meg-mo-
dani foglalatosságokat, én a' maga val-
lásának fundamentomiból azt fel-ta-
lalom, és szemek-eleibe terjesztem az ő
Tanítványinak; kit ők (bizonyos va-
gyok benne) nem fognak kedvelleni:
de nem neheztezhetnek reám érte, ha
igazat mondok nekik, semmit nem
fogván reájok, hanem az ő Mesterek
tanításából jó következtetéssel vilá-

gossá-

55.

gosságra hozván-az igazságot. Mert,
mint-hogy *Calvinus* azt írja az ő köve-
rőinek lelkeiről, hogy az Eredendő bün-
ben, az elmenek vakságával, az aka-
ratnak tiltatúl való elidegenítésével,
és az örök halálra-való kötel esleggel
múlnak-ki e' világból, én-nékem úgy
tetűzik, hogy ezekből a' fel-vetett fon-
damentumok erejéből ez-ilyen követ-
kezések jönnek-ki.

4. Első Hogy a' Calvinisták az ő Pur-
gatoriumokban, sok hamis vélekedé-
sekkel meg-csalattatnak, és szüntelen
forognak azokban. Mert mi-képpen a'
testi vakok, nem láthatták az égi vi-
lágosságot, se az igaz úton nem járhat-
nak világos szemű kalauz, és vezető-
nélkül, hanem gyakorta tévelygven,
vagy nyakok szakadtában verembe
esnek, vagy valami kőbe és tőkébe meg-
ütkeznek, ama' mondás-szerent. *A' vak,*
ha vakot vezet, mind ketten a' verembe es-
nek: (a) Nem különbben a' lelki vako-
kis, mint-hogy elméjökben meg-va-
kultak, nem láthatták az igazságnak
világosságát, hanem a' tévelygésnek se-
téttségében tapodván, igen meg-csalat-
koznak, és azért látván, hogy az igaz-

H 2

zak,

Sup. f. 22.

(a) Matth.
15. v. 14.

56.

zak, a' kiket ő k nyomorgattak, elöbtték az ő
 (b) 1ap. 5. munkájokat, (b) meg háborodnak iszonyu
 8. 1. 2. 3. felelemmel, mindon magokban, bántod-
 ván, és a' lélek szorongatása-miat főhá-
 kodván : Ezek (az igaz Keresztyének)
 a' kiket valaha csúfnak (bálványozok,
 ördög hitűeknek) tartottunk, és szida-
 lom hasonlatoságnak, mi balgatók az ő éle-
 seket bolondságnak alítottuk vala, és az ő
 végeket tisztélet-nélkül : ime mintszámlál-
 tattak az Isten fiai-közzé, és a' szentek-
 közzé az ő sorsok : azért tévelygésünk-el
 az igazság útjáról, és az igazság világos-
 sága nem senket nekünk, és az értelem,
 Napja nem tamadott nekünk.

5. Ilyen vakok a' mostani tévelygők
 az ő Purgatoriumjokban. Mert az Ere-
 dendő bűnben maradnak, mellyel e-
 gyütt jár az elmének vaksága, a' mint
 Calvinusból, és Paræusból hallók. Te-
 hát az igazság világosságát nem lát-
 hatván, sok tévelygésektől, és véleke-
 désektől ide, s' tova hordoztatnak él-
 tőkben-is : úgy-mint, hogy ő k az Isten
 juhái és fiai : hogy minden bizonynal
 el-választattak, és üdvözülnek : hogy
 a' Krisztus, és a' Szentek képeit el kell
 rontani, és ki-hánni a' Templomból :
 hogy,

Sup. fol.
 87. 18.

57.

hogy a' szenteket nem kell segítségül
 hini : hogy az halottakért nem szük-
 ség imádkozni : hogy a' Szent Misének
 áldozattya merő bálványozás : hogy az
 Oltári Szentség csak féle a' Krisztus te-
 stének : hogy a' bűlchü-járas, bolond-
 ság : hogy a' jó cselekedetek nem ér-
 demesek : hogy az Isten némellyeket
 minden vétkök-nélkül el-rendelt az
 örök kárhozatra : hogy az Isten paran-
 csolati lehetetlenek a' meg-tartásra :
 és ezer ilyen iszonyú tévelygések és
 káromkodások, mellyekkel rakva az
 ő írások.

Mind ezekből így fejezem-be mon-
 dásomat : Az Eredendő bűn elmének
 vaksága, és az akaratnak Istentől való
 elfordítása, az örök halálnak kötelese-
 gével, a' mint Pareus írja : De az a'
 bűn meg-marad a' Calvinistákban ke-
 resztség-után-is : (Calvinus tetezőse-
 szerent) Tehát a' Calvinisták keresz-
 tég-után elméjékben vakok maradnak
 Istentől el fordultak, és kötelesek, az
 örök halálra, mint tétstik e' mondas ?

6. Második : hogy a' Calvinisták az ő
 Purgatoriumjokban nem gyönyörköd-
 nek, az Isteni dolgokban, se nem elmél-
 ked-

H ;

ked-

In suis
 Theibus
 de pecca-
 to, fol. 18.

58.

kednek azokról, hanem tellyes igyekezettel a' földi és semmire-kellő, sőt ti-lalmas és ártalmas dolgokban fárasztják elméjüket. Mert a' kiknek akarattya idegen az Istenül, nem kedvelhetik az Isteni dolgokat, hanem tellyességgel elmerülnek a' testi kívánságokban, és azoknak végbe viteleiben izorgalmatoskodnak. A' Calvinisták akarattya pedig elidegenült, és tellyességgel elfordult az Istenül (a' mint Calvinusból hallók) az Eredendő bűn-álat, melyben hevernek: Tehát minden igyekezetük nem az Isteni, hanem a' földi, és egyéb veszedelmes dolgokhoz ha-ol; tudni-illik, a' hazugsághoz, káromkodáshoz, hitetlenséghez, kegyetlenséghez, gyűlölfeghez, patvarkodáshoz, vízta-vonyáshoz, ver-öntéshez: mert ezeket kedvellették éltökben, és azért holtok-után is az ő cselekedetök követik őket. (b)

(b) Apoc.
24. v. 13.

7. Harmadik: Hogy a' Calvinistáknak az ő *Purgatoriumjokban* gonosz állapotok vágyon, hogy-fem élteken volt. Mert akkor Calvinus ünitésa szerent bizonyosak voltak üdvösségök-felől, hitetlennek nevezvén, valaki oly bizony-

59.

nyal nem hiszi, hogy őv a' meny-ország, mely bizonynal hiszi, hogy Krisztus meny-országbol leneni vettetik, és másuttis sok helyen: minket pedig Catholicusokat kárhoztattnak érte, hogy afféle vak-mero bizakodásban nem vótunk vélek.

Calvinus
lib. 3. v. 7.
nu. 7. 12.
16. Lib. 4.
c. 17. n. 1.

8. Negyedik: Igen hihető, hogy atkozák azt a' vallást, mellyel e' világon el-hitették, és biztatták-vala magokat az üdvösség-felől; látván hogy valóságoson meg csalarkoztak oly nagy, és derék dologban,

9. Ötödik: Mivel a' Calvinisták egyfelől jól tudgyák, hogy *senki nem üdvö-zülhet az igaz Hit-nélkül*; (c) más-felől pedig észekbe veszik (noha későn) hogy éltökben igaz Hitök nem vót, hanem csak el hittették-vót, magokkal, hogy bizonyosok az ő el-választásokról és üdvösségekrül, tellyességgel kétségbe esnek felöl; mely nyomoruság minden egyéb nyomoruságokat fellyül-hallad. Ezek-ből meo-tetfzik, mit mivellyenek a' Calvinisták az ő *Purgatoriumjokban*.

(c) Heb. 11.
v. 6.

10. Tellyességgel különb állapotban vannak, és ülőmben cselekedsznek az igaz keresztyének az ő *Purgatoriumjokban*.

60.

jokban. Mert I. ottis igaz Hitők va-
gyon, és noha míg ott léznek, színről
színrre nem bírták az Istent: mindaz-
által kétségnek, és hamis velekedésnek
helye nincs ő-náluk; mert még úton-
járók és szarándokok lévén, el nem ér-
tek az ő czéllýokat, és határokat, ele-
ven hittel támazkodván az örök bol-
dog-ságnak meg-nyerésére, melyet re-
mémlenek. Sőt az Angyalok is, Isten enge-
delméből, sok dolgokról bizonyosokká
tészik őket, és vigasztallják: kik mint
igaz baráttyok és úti-társok voltak
é' szarándokságban, az ő szűk segők-
ben-is el nem hagyák őket, hanem vi-
gasztallják, jelentvén és hirdetvén né-
kik azokat a' jókat, melyeket e' vilá-
gon élő jó-akarók chel ekesznek,
akár ki-is könnyen veheti észbe. II.
Igazán, és tiszta szívből szeretik az Istent,
mind irgalmas-sága-ért; hogy az örök
pokolra nem vetette őket, s' mind igaz-
sága-ért, hogy addig bé nem fogadgya
az ő országába, míg nem tellyességgel
meg-tisztulnak, és az utolsó fillýer-ig
meg-nem fizetnek, hogy múltókká le-
hessenek az olyan szép, dicsőséges, és
gyönyörűsleges helyre. III. Sokkal

jobb,

61.

jobb, és bizonyosb állapotban vannak;
hogy-sem e' világon voltak: mert akkor
nem tudták, ha szeretetre vóltanak-e mel-
sók, vagy gyűlölégre: mint-hogy mindenk
jövendőre tartatnak bizony-talanok, (d) és (d) Eccl. 9.
ha szintén igazak löttének-vólna-is, de V. 1.
nem vóltanak bizonyosok, ha vég-ig
meg-maradnak-e az igazságban: ha-
nem most bizonyosok, hogy Isten fiai,
és meg-tisztulván, a' Krisztus örökségé-
ben részesek lesznek, és soha többé az
Isten kegyel-méből ki nem eshetnek.
IV. Nem átkozzák az előbbi Hitőket-
látván hogy meg nem csalatkoztak
benne: hanem inkább hálákat adnak az
Istennek, hogy az igaz Hitet meg-ismer-
tette vélek. V. Nem hogy kétségbe
esnének üdvösségök-felől, de inkább min-
den bizonnyal reménlik üdvösségöket:
sőt azt-is tudgyák, hogy nem sokáig
maradnak abban a' tömlőczben, ha-
nem a' hívek segítsége-által onnét ki-
szabadulván, az Isten fiainak szabadsá-
gába által-vitetnek. VI. Nem vétkez-
hetnek többé, nem-is érdemelhetnek
valamit. Ezt sok helyen nyilván tanít-
tya a' Sz. Írás. Eccl. 9. v. 5. Az halottak
semmit többé nem tudnak, se jutalmok nincs
többé.

62.

62. Mely mondást magyarázván Sz. Jeronymus: *miig élnek (ugy-mond) az emberek, igazakká lehetnek, bűnök-után pedig nem adatik semmi alkalmatosság a jó cselekedetre.* Es aláb: *Az élők a' halálutaló feltételekben jó cselekedeteket cselekedhetnek, a' bűnök-után pedig semmit-sem adhatnak a' hoz, a' mit egyszer magokkal vitték ez életből.* Végtere: *Igaz is sem cselekedhetnek, sem cselekedhetnek, se jószágokat hozzá nem adhatnak, se vitékeket.*

11. Azert ugyan-azon helyen int Bölz Predicator v. 10. *Valamit a' kezedechelekedhet l, szorgat matossan cseleked: mert se cselekedet, se okosság, se bölcsesség, se tudomány nem léfzen pokolban, a' hozzá tesietz.* Holot nem mondhatni azt a' mit ellenünk vetnek a' tevelgyók, hogy tellyeséggel semmit-sem tudnak a' testből elvált lelkek, és nemis cselekedhetnek: mert ama' frissen lakozó gazdagról olvassuk, (e) hogy látta mind köldús Lázárt az Abraham kebelében, mind segítségért kért Abrahámtól, magáért elsőben, az-után atty afiaért: hanem szól ottan (a' mint Sz. Jeronymus magyarázza) erdemes cselekedetéről. Annak-selette, nem-is szól az alsó poklóról

(e) Luc. 16.
v. 23.

63.

63. kolról közönségeffen és általlyában poklokról, a' menyire foglaltatnak e' nevezet-alat minden helyek, mellyekre szállanak-vala minden lelkek a' Kristus feltámadása-elött, azon Doktornak, értelmes magyarázattya szerét. III. Ehez hasonló a' mit mond Bölcs: (f) *Halálod előtt cselekedgy-el igazságot: mert a' pokolban nem találhatni elcedet, ama' mondás-ként: (g) El-jő az északa, midőn senki nem munkálkodhatk.*

12. Hoz hatnék-e'ő még ezeken-kivülegyb helyeket-is a' Sz. Írásból, mellyek bizony tnyak vétkezhetetlenségeket, és érdemletlenségeket a' testből elvált lelkeknek: de hogy ez illyen nyilván való igazságban ne ütközzönnek mint vakok, a' tevelgyók, nem lehet világosb bizonyosság ennek az igazságnak megismerésére, mint azon Bölcsnek mondása, ki imigyen szól: (h) *Ne általlyad mind halálig az igazulást.* M-éit szintén halálig, hanem hogy halál-után nem léfzen többé üdö. Ezek oly nyilván-való igazságok, hogy valaki ezekről kételkednek, nem érdemlene keresztyen nevet hanem pogánynak kellene lenni, azt mondgya Sz. Agoston. (i)

13. A.

(h) Eccl.
18. v. 22.
(i) Euchi-
rid. c. 110.

64

13. A' mi pedig üdvösségek-felől-való bizonyosságokat illeti, az-is igaz, hogy semmit-sem kételkednek felőle, sőt bizonyosok minnyájan, hogy meg-fizetvén az adósságokat, üdvözülnek, ki-re-kefztvén minden felelmet, de nem reménséget: mert még úttokban lévén, hit-szerent járnak, reménlvén, hogy eléríki a' feltöltött célt, mely várakozás reménségnek mondathatik melyből ők többbe ki nem eshetnek, és azért minden felelmet ki rekefzt.

14. Azokáért, noha a' tévelygő atyafiak káromkodnak a' mi Purgatoriumk-ellen, mindazáltal más módon-is jobb az övéknél. Melytül mind őket, mind minket mentsen meg Isten az ő Szent Fiaért, és meg ísmértetvén vélek az igazságot, úgy vezesse őket az igazságnak után, hogy, ha nem üdőmben, leg-aláb úgy, mint a' tűz-által (k) megtisztulván, üdvözüllyenek, és mi-velünk egyetemben az örök boldogságba juthassanak,
Amen.

F I N I S.